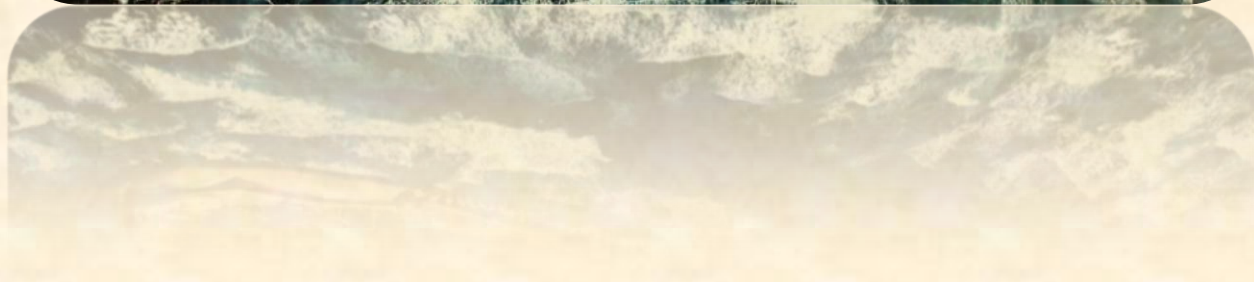

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 7/7/2020)

Tình hình nổi bật

Báo Hoàn Cầu ngày 7/7 cho biết 1 máy bay trinh thám RC-135 của Quân đội Mỹ bay qua eo biển Ba Sĩ vào Biển Đông, tiến hành trinh sát gần bờ đối với Trung Quốc và cách bờ biển Quảng Đông chỉ 60 hải lý (111 km) vào ngày 6/7. Theo báo Đài Loan, máy bay trinh sát này có khả năng rất tốt trong trinh sát khu vực ven biển, được trang bị một số lượng lớn ăng ten và thiết bị trinh sát điện tử, có thể theo dõi tín hiệu vô tuyến và tín hiệu điện từ trong một dải tần số rộng, có thể được sử dụng cho công việc trinh sát, tình báo điện tử và tình hình phóng tên lửa.

Người phát ngôn Trung Quốc Triệu Lập Kiên ngày 6/7 bình luận về việc Trung Quốc diễn tập quân sự tại quần đảo Hoàng Sa, nhấn mạnh đây là “lãnh thổ của Trung Quốc” và không tồn tại tranh chấp tại đây, Trung Quốc tiến hành tập trận trong phạm vi chủ quyền của Trung Quốc. Cho rằng “hiện nay dưới sự nỗ lực chung của Trung Quốc và ASEAN, tình hình Biển Đông được duy trì ổn định và tốt lên. Trong lúc đó, Mỹ đã cố tình điều động binh lính đến tập trận quy mô lớn tại các vùng biển trên Biển Đông, điều vô dương oai và hoàn toàn có ý đồ riêng. Các hành động của Mỹ nhằm ly gián quan hệ các nước trong khu vực, thúc đẩy quân sự hóa Biển Đông, phá vỡ sự ổn định và hòa bình của khu vực Biển Đông, cộng đồng quốc tế và các nước trong khu vực đều có cái nhìn rõ ràng về vấn đề này”.

Bộ quốc phòng Mỹ ngày 6/7 ra Thông cáo đồng ý bán cho Indonesia 8 máy bay MV-22 Block C Osprey cùng các thiết bị quân sự liên quan với trị giá 2 tỉ USD, bao gồm chương trình đào tạo nhân sự và hỗ trợ kỹ thuật. Hợp đồng này được cho là phù hợp với mục tiêu về ngoại giao và lợi ích tối quan trọng về an ninh quốc gia Mỹ khi hỗ trợ cho Indonesia, một đối tác quan trọng trong khu vực Ấn Độ-Thái Bình Dương, duy trì và phát triển năng lực quân sự mạnh mẽ và hiệu quả, góp phần ổn định chính trị và phát triển kinh tế trong khu vực.

Reuters ngày 6/7 đưa tin hải quân Trung Quốc hiện diện gần khu vực hai nhóm tàu sân bay Mỹ tập trận ở Biển Đông. Chỉ huy tàu sân bay USS Nimitz, Chuẩn Đô đốc James Kirk cho hay, “Họ nhìn thấy chúng tôi và chúng tôi cũng thấy họ. Hy vọng hai bên sẽ liên lạc một cách chuyên nghiệp và an toàn. Chúng tôi đang hoạt động ở một vài vùng biển đông đúc với nhiều phương tiện cùng lưu thông”. Nhóm tàu sân bay USS Nimitz và USS Ronald Reagan diễn tập ở Biển Đông từ ngày 4/7

trong bối cảnh hải quân Trung Quốc tập trận 5 ngày ở quần đảo Hoàng Sa, thuộc chủ quyền của Việt Nam.

Hạm đội Thái Bình Dương ngày 5/7 thông báo cho biết Nhóm tác chiến tàu sân bay USS Nimitz và USS Ronald Reagan bắt đầu hiệp đồng diễn tập ngay khi tiến vào Biển Đông ngày 4-7/7, trùng thời điểm Trung Quốc tổ chức tập trận quy mô lớn dài 5 ngày ở quần đảo Hoàng Sa. Hạm đội Thái Bình Dương khẳng định Mỹ và các nước khác có quyền tự do đi lại, bay qua và hoạt động ở bất kỳ khu vực nào luật quốc tế cho phép trên Biển Đông. Ngoài hai tàu sân bay Nimitz và Ronald Reagan, nhóm tác chiến tàu sân bay kiểu Mỹ còn có các tàu khu trục mang tên lửa dẫn đường và tuần dương hạm hộ tống.

Hải quân Mỹ ngày 5/7 đáp lại nhận định của tờ Thời báo Hoàn cầu, cho rằng bản thân không bị “đe dọa” trước vũ khí của Trung Quốc và vẫn hoạt động theo ý chí của Mỹ, sau khi truyền thông Trung Quốc nói rằng các tên lửa “diệt hạm” của nước này được triển khai nhằm phản ứng với sự hiện diện của hai nhóm tác chiến tàu sân bay ở Biển Đông.

Tờ Focus Taiwan đưa tin ngày 4/7 cho biết máy bay quân sự Trung Quốc tiếp tục bay vào không phận Tây Nam, Đài Loan. Ngay lập tức, quân đội Đài Loan điều máy bay chiến đấu giám sát, cảnh báo và “xua đuổi”. Đây là lần thứ 10 máy bay quân sự Trung Quốc bay vào “vùng nhận dạng phòng không” của Đài Loan kể từ ngày 9/6 và cũng là lần thứ 18 kể từ đầu năm 2020 đến nay.

Lực lượng cảnh sát biển Nhật Bản ngày 4/7 thông báo hai tàu tuần tra của Trung Quốc đã xâm nhập vào lãnh hải Senkaku của Nhật Bản liên tục trong nhiều ngày. Hai tàu này đã liên tục tiếp cận tàu cá Nhật Bản hoạt động trong vùng biển này. Nhật Bản đã đưa ra phản đối mạnh mẽ về hành vi này của Trung Quốc.

The Drive ngày 3/7 đưa tin quân đội Mỹ đã mở rộng hai bãi đỗ máy bay, làm lại đường băng và xây một số công trình hỗ trợ trên đảo Wake ở Thái Bình Dương. Đảo Wake nằm ở Tây Thái Bình Dương, cách đảo Guam hơn 2.400 km về phía đông. Trong tình huống nổ ra xung đột và diễn biến nhanh chóng, đảo Wake có thể trở thành điểm lui quân của Mỹ. Hòn đảo có thể nhanh chóng được củng cố năng lực phòng thủ nhờ hệ thống phòng không tại chỗ hoặc trên chiến hạm gần đó, đồng thời được bảo vệ nhờ hệ thống tên lửa đánh chặn ở căn cứ Fort Greely, Alaska.

Tổng thống Philippines Rodrigo Duterte hôm 3/7 đã ký Đạo luật chống khủng bố (gây tranh cãi) cho phép cảnh sát và quân đội bắt giữ và giam giữ các nghi phạm mà không cần chờ lệnh trong vòng 24 ngày. Nhiều nhóm nhân quyền phản đối luật mới cho rằng định nghĩa về chủ nghĩa khủng bố theo luật này là rất “mơ hồ”, sẽ dẫn tới những vụ bắt giữ tùy tiện. Thậm chí, có những ý kiến còn chỉ trích luật mới sẽ càng thúc đẩy lập trường độc đoán của Tổng thống Duterte.

Thủ tướng Úc Scott Morrison ngày 3/7 đưa ra nhiều nhận định bi quan về thế giới, cho rằng thế giới hậu Covid 19 sẽ nghèo và hỗn loạn hơn. Hơn nữa, ông cũng thấy nguy cơ to lớn trong quan hệ Mỹ - Trung mà có thể dẫn tới tính toán sai lầm và thậm chí là xung đột quân sự. Bộ trưởng Quốc phòng Úc Linda Reynolds cho rằng thế giới đã thay đổi. Do vậy, Chiến lược quốc phòng của Úc đã đưa ra 3 ưu tiên gồm: (i) đảm bảo môi trường hòa bình, ổn định, an toàn và chủ quyền của Úc; (ii) răn đe các hoạt động quân sự ở gần khu vực mà đi ngược lại lợi ích của Úc; (iii) đáp trả với khả năng quân sự cần thiết. Để thực hiện các ưu tiên này, Úc đã thông qua ngân sách 270 tỷ đô để tăng cường năng lực quốc phòng. Giáo sư Paul Dibb, Đại học Quốc gia Úc cho rằng chính sách mới này phản ánh sự thay đổi quan điểm của Úc về quốc phòng. Giờ đây, Úc cần phát triển năng lực quân sự để tấn công các cơ sở hạ tầng và lực lượng của kẻ thù, chứ không chỉ ngồi đợi và phòng thủ.

Tờ Philippine Star ngày 2/7 trích lời phát ngôn viên Harry Roque của Điện Malacanang (Phủ Tổng thống Philippines) tuyên bố Philippines có thẩm quyền độc quyền đối với việc điều tra vụ tàu cá Philippines bị đâm chìm do vụ việc xảy ra trong vùng biển Philippines. Trước đó hôm 30-6, Đại sứ quán Trung Quốc tại Manila ra tuyên bố nói rằng họ “bị sốc và buồn” về vụ việc, tỏ ý “sẵn sàng giúp đỡ” Philippines điều tra và kêu gọi không “chính trị hóa” vấn đề để chờ kết quả điều tra.

Tờ Rappler ngày 28/6 đưa tin tàu hàng Trung Quốc Vienna Wood đã va chạm với tàu cá Liberty 5 của Philippines ở ngoài khơi vùng biển phía Tây Bắc nước này khiến 12 ngư dân và hai hành khách trên tàu mất tích. Trong một tuyên bố đưa ra hôm 29-6, Điện Malacanang (Phủ Tổng thống Philippines) nói rằng vụ việc “chỉ là một vụ va chạm nhỏ” vốn sẽ không tác động đến quan hệ giữa Philippines và Trung Quốc. Cách đây hơn một năm, vào ngày 9-6-2019, chiếc Gem-Vir 1, một tàu cá khác của Philippines, đã bị tàu Yuemaobinyu 42212 của Trung Quốc đâm chìm gần bãi Cỏ Rong, phía đông bắc quần đảo Trường Sa của Việt Nam. Tổng thống

Philippines Rodrigo Duterte khi đó cũng đã giảm nhẹ vụ việc, coi đó chỉ là “một vụ tai nạn hàng hải nhỏ”.

Cơ quan an toàn hàng hải Trung Quốc ngày 28/6 đã công bố kế hoạch thực hiện huấn luyện quân sự quanh quần đảo Hoàng Sa ở Biển Đông. Cuộc tập trận sẽ được tổ chức từ 1 – 5/7, thông báo tuyên bố rằng tất cả các tàu đều bị cấm qua lại trong khu vực trong thời gian đó. Philippines, Việt Nam và Mỹ đã đưa ra phản ứng quan ngại về các cuộc tập trận này của Trung Quốc. Ngoại trưởng Philippines Teodoro Locsin Jr. ngày 3/7 đã có phát biểu trên video rằng: "Nếu cuộc tập trận lấn sang lãnh thổ Philippines, Trung Quốc sẽ bị cảnh báo trước rằng nước này sẽ vấp phải phản ứng dữ dội nhất, về mặt ngoại giao hay bất cứ hình thức nào phù hợp".

Bộ trưởng Quốc phòng Philippines, Delfin Lorenzana tại cuộc họp báo ngày 24/6 cho biết đồng ý với cảnh báo của tướng Charles Brown, tân Tham mưu trưởng không quân Mỹ rằng một khi Trung Quốc lập ADIZ trên Biển Đông, không chỉ Mỹ mà còn các nước khác trong khu vực đều bị ảnh hưởng bởi nó bao trùm không phận của nhiều nước và cả không phận quốc tế. Ông Lorenzana cảnh báo nếu Trung Quốc vẫn nhất quyết thiết lập ADIZ trên Biển Đông, nguy cơ xảy ra những vụ đối đầu hay các tính toán sai lầm trên biển sẽ lên cao.

Góc nhìn Quốc tế

+ Trung Quốc:

Ngô Sĩ Tồn ngày 7/7 cho biết tình hình Biển Đông đang có một chuyển biến mới đáng lo ngại. Cho rằng các hành động của Mỹ thời gian gần đây liên tục gia tăng bất chấp tình hình dịch bệnh trong nước. Các yếu tố “quân sự hóa Biển Đông” như đặt ra Phương châm chiến lược đối với Trung Quốc, gửi Công hàm lên Liên hợp quốc, điều 2 tàu sân bay vào Biển Đông và tiến hành tập trận, tiến hành theo dõi trinh thám hoạt động Hải quân Trung Quốc của Mỹ, Philippines hoãn thời hạn rút khỏi VFA, Việt Nam Philippines và Mỹ cùng lên tiếng phản đối hoạt động tập trận tại Hoàng Sa cho thấy Mỹ là nhân tố then chốt lớn “phá hỏng cục diện hòa bình ổn định” và “quân sự hóa” Biển Đông. Các hành động của Mỹ trong khu vực không thể thiếu sự kêu gọi và hưởng ứng của các nước khu vực (cuộc chiến công hàm, hoạt động dầu khí đơn phương của Việt Nam tại bãi Tư Chính...) Kiến nghị Trung

Quốc (1) cần thúc đẩy xây dựng dựa trên luật lệ và trật tự ở Biển Đông, (2) tiến hành điều chỉnh lực lượng trên biển dựa trên tiêu chí duy trì lợi ích và duy trì ổn định, (3) xây dựng năng lực thích ứng với mô hình tác chiến trên biển trong tương lai và (4) củng cố và mở rộng ưu thế địa chính trị của Trung Quốc tại Biển Đông.

+ *Châu Âu - Mỹ:*

Andrew Scobell (Viện RAND) ngày 6/7 cảnh báo nguy cơ leo thang xung đột khi Trung Quốc và Mỹ tăng cường hoạt động trên thực địa. Lý do là bởi các bên đều tính toán rằng đối phương ít có khả năng leo thang xung đột, nên có thể sẽ có các hành vi khiêu khích nguy hiểm. Về hoạt động tập trận 2 tàu sân bay của Mỹ ở Biển Đông, ông cho rằng đây là tín hiệu Mỹ gửi tới các bạn bè và đối thủ rằng ngay cả trong thời điểm khó khăn của Mỹ (đại dịch, khủng hoảng kinh tế, chia rẽ chính trị trong nước), Hải quân Mỹ vẫn sẵn sàng và đủ năng lực hoạt động tại khu vực.

+ *Đông Nam Á:*

Chuyên gia về Myanmar Shah Suraj Bharat, ngày 5/7 cảnh báo Trung Quốc sẽ tranh thủ kế hoạch phục hồi kinh tế (CERP) để thúc đẩy các dự án BRI tại Myanmar. Kế hoạch phục hồi kinh tế sau Covid19 (CERP) được Chính phủ Myanmar đưa ra ngày 27/4 nhằm đẩy nhanh cấp phép cho các dự án cơ sở hạ tầng chiến lược, tiêu tốn khoảng 3 tỷ USD (2,9% GDP) của Myanmar. Việc Chính phủ Myanmar thông qua CERP dấy lên lo ngại rằng Trung Quốc gây sức ép và triển khai các dự án BRI của nước này sau vỏ bọc của CERP nhằm qua mặt giám sát về tác động môi trường, xã hội và vấn đề tài chính. Đầu năm nay Chủ tịch TQ Tập Cận Bình và Cố vấn nhà nước Aung San Suu Kyi đã ký kết MOU thực hiện 33 dự án lớn, trị giá hàng tỷ USD. Mới đây ngày 20/05 Chủ tịch TQ Tập Cận Bình cũng đã điện đàm với Tổng thống Myanmar U Win Myint, kêu gọi chính phủ Myanmar đẩy nhanh thực hiện các dự án đã ký kết. Các dự án mà Trung Quốc đang tích cực thúc đẩy như cảng nước sâu Kyaukphyu trị giá 1,3 tỷ USD và đường cao tốc Mandalay-Muse trị giá 820 triệu USD hay như dự án đường sắt trị giá 8,9 tỷ USD.

+ *Các nước khác:*

Học giả Salvatore Babones, Đại học Sydney, Úc ngày 6/7 đánh giá Trung Quốc không đủ nguồn lực để đạt được và duy trì tham vọng về siêu cường toàn cầu. Thứ nhất, ngay cả Mỹ, một siêu cường với nền kinh tế mạnh hơn Trung Quốc, cũng thiếu khả năng tài chính để đầu tư vào nhiều mặt trận nhằm duy trì vị thế siêu

cường của mình. Thứ hai, Trung Quốc đã dần yếu đi vì tăng trưởng kinh tế giảm, dịch bệnh Covid 19 hoành hành, và tài chính của Trung Quốc lộ rõ nhiều vấn đề.

GS Yoichiro Sato, chuyên gia về quan hệ quốc tế, Đại học Ritsumeikan Asia Pacific, Nhật Bản, ngày 30/6 nhận định Trung Quốc tập trận ở quần đảo Hoàng Sa mang 2 thông điệp. Thứ nhất là thông điệp đe dọa gửi đến các nước trong khu vực, bởi tại Hội nghị cấp cao ASEAN vừa qua thì các thành viên của khối này đã có nhiều phát biểu lên án các hành vi gây quan ngại ở Biển Đông. Thêm vào đó, một số nước ASEAN đã có các chỉ dấu có thể viện dẫn các biện pháp về pháp lý chống lại tuyên bố chủ quyền Trung Quốc trên Biển Đông. Thông điệp thứ hai là nhằm chứng minh với dư luận nội bộ Trung Quốc rằng hải quân nước này có khả năng bảo vệ cái mà Bắc Kinh gọi là lợi ích cốt lõi.

PGS-TS Stephen Nagy, Đại học Quốc tế Christian, ngày 30/6 cho rằng: “Việc Trung Quốc thông báo tập trận từ ngày 1 - 5.7 ở quần đảo Hoàng Sa nhằm thể hiện sự “tự tin” của nước này và để “ăn miếng trả miếng” với các động thái quân sự của Mỹ trong khu vực, điển hình là việc điều động nhóm tác chiến tàu sân bay hoạt động ở Thái Bình Dương - vốn được Washington tiến hành nhằm phản ứng các hoạt động của Bắc Kinh. Thực tế, Bắc Kinh thừa hiểu khó có thể cạnh tranh ngang ngửa với Washington về hải quân nên phải phát triển chiến lược chống phong tỏa, chống tiếp cận (A2/AD). Vì thế, cuộc tập trận sắp tới của Trung Quốc ở quần đảo Hoàng Sa chủ yếu nhằm đối nội, chứ khó có thể tương xứng với sức mạnh quân sự của Mỹ đang hiện diện trên Biển Đông”. Từ thực tế đó, ông lo ngại: “Nếu Mỹ và Trung Quốc liên tục đẩy mạnh hoạt động quân sự thì rất dễ dẫn đến va chạm ngoài dự tính. Chính vì thế, Washington và Bắc Kinh cần nhận thức rủi ro này”.

Biên tập: Nguyễn Nhật

@Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao

"Bản tin ngày Nghiên cứu Biển Đông" được soạn thảo từ các tài liệu công khai nhằm tổng hợp thông tin giúp bạn đọc. Các thông tin trong Bản tin không phản ánh quan điểm của Viện Biển Đông. Ban biên tập không chịu trách nhiệm đối với sự thay đổi về nội dung của tin gốc cũng như đường dẫn kèm theo đến các tin gốc.

Mọi ý kiến góp ý xin gửi về Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao, 69 Chùa Láng, Đống Đa, Hà Nội; email: scsi@dav.edu.vn.